

Intervju med finska krigsbarnen Kaarina Nilsson Magnusson och Liisa Dahlberg, Getinge. De är systrar och ville bli intervjuade ihop.

Födda i Joutseno, Finland.

Berättar om sina upplevelser som finska krigsbarn i Halland.

Intervjuare: Anna Lindqvist, Hallands bildningsförbund. Halmstad 2018.

Förkortningar: KNM= Kaarina Nilsson Magnusson, LD= Liisa Dahlberg, AL= Anna Lindqvist (LM= Lennart Magnusson, RD= Rikard Dahlberg)

Dialektala uttryck och talspråk:

Däringa= där

Eh= talspråk

Mhm= talspråk

Buntan= bunten

Hära= här

Ensammen= ensam

Pelade= tjudrade

Pelen?= pålen

Häringa= här

Dära= där

Litegranna= litegrann

Inspelning 1

LD: Ska tala om för dig att så såg det ut, man fick...

AL: Mm. Och det är ditt nummer som du hade runt halsen där va?

LD: Tydligen.

AL: Mm.

LD: Jag har inte dom lapparna.

KNM: Joho, jag har nummer här, på halsen.

AL: Ja. Och ni hade 52, 53, precis, det stämmer, ni är ju systrar.

LD: Ja.

AL: Vi sätter den där. Och det här är sånt som dina fosterföräldrar har sparat?

LD: Ja.

AL: Mm.

LD: Det är det.

AL: Det måste vara kul ändå, att ha?

LD: Ja.

AL: Att ha kvar.

LD: Där är vad Axel har skrivit under.

AL: Mm.

RD: Hittar du det hemma?

LD: Va?

RD: Har du haft det hemma?

LD: Ja.

RD: Du har aldrig visat mig det.

LD: Nej... (Skratt) Det vet jag inte.

KNM: Jag får ju säga, det är tack vare Liisa att jag har fått dom, för mina fosterföräldrar dom hade inte dom papprena.

AL: Nej.

KNM: Så Liisa och Rikard har kopierat.

AL: Ok, ja.

KNM: Till mig.

AL: Mm.

KNM: För dom papprena var inte med.

AL: Men ni har kvar lite olika saker, du har kvar dina lappar där till exempel. (Kaarina)

KNM: Ja, det har jag ju.

LD: Ja.

AL: Och du vet inte vad som hände med dina. (Liisa)

LD: Nej, jag var ju inte hemma när dom flyttade.

AL: Ja, ja så det kan ha...

LD: Blivit slängda då.

AL: Jag förstår.

KNM: Ja.

AL: Men jag tänkte börja från början, vi kan se, och det är ju, min första fråga är vad du minns från Finland. Och nu var du två år när ni åkte, och du var ju lite äldre.

LD: Ja, jag har... I skyddsrummet.

AL: Mm.

LD: Sitter.

AL: Ja.

LD: Det är det enda jag har.

AL: Mm.

KNM: Det minns jag inte alls.

LD: Nej.

AL: Vad minns du från skyddsrummet?

LD: Vi var många.

AL: Mm.

LD: Men ingenting mer så, men jag bara kommer ihåg det här.

AL: Är det en känsla av...?

LD: Ja, jag vet inte hur jag ska beskriva det.

AL: Nej.

LD: Nej... Det bara sitter latent.

AL: Mm.

LD: Men jag har inget...

AL: Nej.

LD: Åren har ju gått emellan så.

AL: Ja, ja det är klart. Och skyddsrummet, var det ofta, minns du om ni var där ofta?

LD: Nej, kommer inte ihåg, kommer inte ihåg.

AL: Nej.

KNM: Men mamma och pappa flyttade ju många gånger, sju åtta gånger.

AL: Ok.

KNM: För...

LD: Dom bombade ju ner husen.

AL: Aha.

LD: Så dom fick flytta

AL: När ni bodde där, bombade dom ert hus?

KNM: I Joutseno?

AL: Mm.

KNM: Nej.

AL: Innan dess?

LD: Det var ju i närheten av Viborg, vi bodde.

KNM: Ja, då för, ja...

LD: Jag har inte mammas brev heller kvar. Jag har inte, för då skrev väl mamma.

AL: Mm.

LD: En hel massa.

AL: Ja.

LD: Ja. Så men att jag har inga papper så.

AL: Nej. Men ni hade liksom kriget uppe i er by också?

LD: Ja.

AL: Om man säger, i er stad.

KNM: Mm.

LD: Sen är det ju det att dom pratar ju inte om ett. Föräldrarna pratade ju inte med mig om saker och ting, inte sedan heller och inte under tiden man var hemma.

AL: Nej, varför tror det, det var så?

LD: Om det var skamligt, eller?

AL: Mm.

LD: Att man tog, jag vet inte, något utav såna saker.

AL: Ja. Man kanske trodde att det skulle vara jobbigt för er att prata om? Men det kanske är tvärtom?

KNM: Men det är ju likt överallt.

AL: Mm, visst, visst. Men om vi skippar att det är Finland, vad är era första minnen? Det är en enkel fråga för mig att ställa men jag tycker det är en svår fråga att svara på, det kan jag förstå. Vad är det första du minns Kaarina?

KNM: Nehej, jag minns egentligen ingenting ifrån Finland, för det är ju det att jag har läst mammas, alla dom här breven. Och det har jag läst, det är ju längesen och...

LD: Man gråter var gång man läser.

KNM: ...och att dom fick flytta många gånger. Och sen det var ju jobbigt när det skulle, när dom lämnade oss på tåget.

AL: Mm.

KNM: Och, och vi fick åka tåg till, det var säkert till Åbo.

LD: Ja, det var ju därifrån vi åkte.

AL: Vart steg ni på tåget nånstans? Var det i Joutseno också?

KNM: Det måste det ha vart.

LD: Ja. För dom hade väl ingen möjlighet att köra för oss eller nått, hämta.

KNM: Nej, det vet jag inte. Och sen fick vi ju då åka båt, båt till Stockholm.

LD: Båten innan vår båt, den blev bombad. Skjuten ner.

AL: Jaha...

KNM: Så vi hade tur, annars hade vi legat på havsbotten.

AL: Ja... Men det har ni fått reda på i efterhand?

LD: Ja.

KNM: Ja det har vi.

AL: Ja.

KNM: På något konstigt sätt. Det vet jag inte hur men...

AL: För annars hade man ju inte velat stiga på den båten menar jag.

KNM: Nej.

AL: Om man visste det.

LM: Den båten ligger i...

KNM: Åbo, Bore.

LM: Är hotell idag.

AL: Ja.

KNM: Borebåten.

AL: Borebåtarna, just det. Ja, minns ni något från resan?

LD: Nej, inte mer än vad mamma har skrivit.

KNM: Ja...

LD: Eller man har läst.

KNM: Vi fick ligga tvärföttes.

LD: Ja.

KNM: På båten. Och det var mycket gråt och klagan.

LD: Ja.

RD: Jag har för mig du sa att dom flyttade många gånger.

LD: Va?

RD: Husen ni bodde i, de brann ner. Byta, byta bostad.

KNM: Ja, det var därför vi flyttade så många gånger, för att det, husen bombades.

LD: Ja.

KNM: Annars hade dom inte flyttat sju, åtta gånger.

AL: Nej, mm. Vad jobbade era föräldrar med?

LD: Pappa var järnvägs, vad heter det?

KNM: Ja...

LD: Han körde på...

KNM: En sån däringa tramp, nej, vad kallas det?

LM: Heter det tralla?

KNM: Nej.

LD: Är det tralla det heter?

KNM: Nej, det heter inte tralla. Dressin.

LM: Dressin.

KNM: Ja, och kollade...

LD: ...järnvägen.

KNM: Och sen hade han ett litet jordbruk också.

AL: Ja.

LD: Men det hade han nog senare?

KNM: Det var senare, ja.

LD: Ja.

AL: Vad hette han?

KNM: Väinö.

AL: Hur stavar du det?

KNM: V, ä, i, n, ö.

AL: V, ä...

KNM: I, n, ö, Väinö. Och mamma hette Tyyne, t, y, y, n, e.

AL: Efternamn Forss?

KNM: Jag har läst igenom det för att jag skulle komma ihåg det.

AL: Jaha, det är bra.

RD: Tyyne heter hon.

KNM: Tyyne, Tyyne.

RD: Hette hon inte Tine?

KNM: Nej, Tyyne heter hon.

LD: Mm.

AL: Men om du kan berätta dina första minnen, dina egna minnen härifrån Sverige?

KNM: Härifrån Sverige, när jag var liten? Ja det är mamma, fosterföräldrar då. Dom hade, kunde inte få egna barn. Så dom adopterade Arne, heter min broder från Malmö. Och

han var nio månader när han kom till Lågagård. Och så, han är född också 39 så vi är, vi växte ju upp som, nästan som, ska man säga, ja, som syskon, tvillingar nästan, samma år. (1939)

AL: Ja.

KNM: Ja. Och, så jag var ju, han var ju två och ett halvt när jag kom också. Och vi, ja, och han var ju en trevlig kille, ja.

AL: Mm.

KNM: Och sen var jag ju mycket hos, sprang över till Liisa och vi var ju hos mig. För det var så pass nära. Och sen när, skrev jag mycket till mamma. Och då helst när jag började i första klass och jag kunde börja skriva lite. Annars skrev ju mamma väldigt mycket.

AL: Ja.

KNM: Och svarade på min biologiska mammas brev. Och skickade mycket med paketer. Med skor, kläder och då min biologiska mamma sydde väldigt mycket kläder. Där fanns ju ingen tråd och inga tyger eller någonting till slut. Så fick hon ju kläder och då för min biologiska mamma och fostermamma hade ju samma storlek på kläder så det gick ju bra.

AL: Ja.

KNM: Ja. Och sen framförallt de skickade mycket mat.

LD: Men man fick ju inte skicka nya kläder, inte nya skor.

KNM: Nej, nej.

LD: Man köpte ju nya skor så fick man slita dom så dom såg gamla ut.

AL: Ja, det berättar jättemånga att dom gjorde så.

LD: Ja.

KNM: Ja.

AL: Det är ju fint, kan jag tycka, att man, att man ville skicka...

KNM: Ja, verkligen. Det uppskattade man.

LD: Och kaffe det la man allra längst ner i en sko.

AL: Jaha för att gömma det där.

LD: För att gömma ja.

KNM: Men det var verkligen snällt.

LD: För dom öppnade ju alltid paketen.

KNM: Ja, det här är ju, detta är granskat. Det kan man se här. (Visar ett brev)

AL: Just det.

KNM: Ja, det såg du kanske...

AL: Ja, var det ett brev från...

KNM: Det är från mamma.

AL: Ja.

KNM: Och det är granskat.

LD: Ja det är det.

KNM: Det var många brev som såg såna ut. Och du sa att det var ju nån som hade strukit över också.

AL: Mm. Ja, att dom gick igenom, mm.

KNM: Fick inte skriva vad som.

AL: Så här står stämplarna här och så har dom tejpat igen det.

KNM: Ja.

AL: Så står det granskat där. Och det är därför det är blått?

KNM: Ja, just det, det är det.

AL: Vad tänkte ni om det när ni var små, att nån hade öppnat breven, var det något som ni tänkte på?

KNM: Nej, det, vi, det tänkte man inte på att det var så.

AL: Nej.

LD: Man hade inte dom tankarna.

KNM: Nej.

AL: Nej.

KNM: Men jag kommer ihåg, för jag var sju år när mamma dog. Jag, och...

AL: Jag tar gärna kort på den här. (Brevet)

KNM: ...då så då gråt jag för att jag nu tänkte jag får aldrig träffa mamma mer.

AL: Nej...

KNM: Nej.

AL: Och då var du sju år?

KNM: Då var jag sju år och det kommer jag ihåg när jag läste brevet att, att mamma hade avlidit. För hon, hon fick ju tuberkulos.

AL: Ja.

KNM: Så hon, hon skrev många brev ifrån sjukhuset. Och säger jag är så trött, jag orkar inte skriva längre. Ja.

AL: Nej.

KNM: Och sen hur hon älskade oss och tänkte på oss varenda dag.

LD: Mm.

AL: Mm. Ja.

KNM: Och, och frågade då i början hur, hur vi har hamnat någonstans. Och sen när de fick reda på att det var bra föräldrar och ja, ja.

AL: Ja.

KNM: Ja.

AL: Minns du Liisa hur du, fick ni samma brev ungefär? Skickade er mamma samma?

LD: Ja, det, jag har ju skrivit upp alla Kaarinas brev här.

AL: Ja.

KNM: Ja och där står ju mycket i mina brev att, och Liisa har, ”jo jag har skrivit till Liisa och Liisa har det bra också” och sen när, eh, ja då pappa fick förstå att ni har det bra. ”Och vill dom adoptera dig så är det tillåtet från mig”, sa pappa.

AL: Ja.

LD: Ja, han skrev flera gånger att han ville adoptera mig eller ta hem mig.

KNM: Ja. Och så skulle, så står där i brev också att Liisa ska jag hämta. Men det blev aldrig.

LD: Nej.

KNM: Och det blev ju jag glad för.

LD: Och Axel han ville inte, för jag kunde ingen finska och så komma dit.

KNM: Nej.

LD: Inte veta nånting, han tyckte det var bedrövligt.

AL: Minns du själv, frågade Axel dig om du ville stanna, eller om du ville åka tillbaka.

LD: Det kommer jag inte ihåg, men tydligen har han la frågat.

AL: Mm.

LD: Nej, det kommer jag inte ihåg.

AL: Nej.

KNM: Men sen, när du var tonåring, då fick du ju skriva på att du var svensk medborgare?

LD: Ja, vi var och tog svenskt medborgarskap. Så det har jag papper på här.

AL: Mm. Hur gammal var du då?

KNM: Ja det var väl, du var väl 18, 19, var du inte det?

AL: Mm.

RD: Det var väl när du var 21, eller?

LD: Va?

KNM: Ja, myndig blir man ju 21. Då var det nog vid 21 års ålder.

LD: Det kanske står här?

AL: Ja, det borde väl stå vilket år va?

LD: Den tjugotredje, eh 59 då. (1959)

AL: Mm.

LD: Vad är jag, jag är född 37. (1937) 47, eh 59. (1947, 1959)

RD: Om du var 21 år?

LD: Ja. Det minns jag, Axel och jag åkte tåget dit.

AL: Mm.

KNM: Ja, vad har jag skrivit här? "Klippt av håret", det gjorde dom i Stockholm.

LD: Javisst, de klippte av.

AL: Klippte dom håret på er båda?

LD: Ja. Jaha.

KNM: Ja, jag har ju skrivit här, dom fick ge sprutor. Undra på att jag var rädd för läkare. Vita rockar. Det var min fasa.

AL: Ja.

KNM: Så när jag gick i skolan, första klass så kom ju Syster Maja, heter hon, distriktssköterskan. Och skulle spruta oss, och jag sprang runt bänkarna och skrek och dom tog ju mig först bara för att jag levde fadderullan. (Skratt)

AL: Du var så rädd då?

KNM: Jag var så rädd.

AL: Ja.

KNM: Jag var livrädd för läkare.

AL: Och då trodde du...

KNM: Och alla sprutor.

AL: Ja. Och du tror det har att göra med hur ni blev behandlade i Stockholm.

KNM: Ja det var det säkert. Säkerligen.

AL: Ja, mm. Ja, det är väl inte konstigt.

LD: Där har jag dom, läkarundersökningen i Stockholm. (Dokument från undersökningen)

AL: Ja, vad spännande.

KNM: Jaha, det har jag med dom, läkarundersökningen.

LD: Sen gjorde vi ju sån här lungtest i skolan.

KNM: Ja, för att vi var ju...

LD: För tuberkulos.

KNM: Ja, för att...

AL: Är du född första januari?

LD: Ja.

KNM: Kabinettvaccineringen fick vi ju i armen.

AL: Mm.

KNM: Och det, det blev ju, alltså det blev en stor röd fläck.

AL: Ja.

KNM: Också, vi som var, vi var väl smittade utav TBC, så vi fick åka in. Det var ju rätt många i skolan, åka in till dispensären och lungröntgen.

AL: Mm.

LD: Men det gjorde dom i, eller i Rävinge sen.

KNM: Ja.

LD: Sen.

KNM: Men det var bra med lungorna så med det.

LD: Ja.

AL: Och då var du när du kom till Stockholm 119 cm lång och vägde 18,5 kilo.

LD: Ja.

AL: Det var inte mycket. Det var inte många kilo om man säger.

LD: Nej.

KNM: Nej.

AL: För du var rätt lång ju.

LD: Ja.

KNM: Ja, hon är lik sin pappa. (Skratt) Han är lång.

AL: Ja.

KNM: Jag fick för lite mat, det var därför jag blev... (Skratt)

AL: Ja, jo men så... Jag fotograferar gärna den också sen.

LD: Jaha.

AL: Den tyckte jag var intressant.

LD: Ja.

RD: Var det din Lennart? (frågar om en tidning)

AL: Nej, den hade jag med mig. Men...

LD: Ja, pass.

AL: Ja, du har pass.

KNM: Jaså, du har det?

DL: Jaha.

KNM: Passet. Men passfoton har vi i alla fall båda.

DL: Ja.

AL: Mm.

RD: Hade ni pass när ni kom hit?

LD: Va?

RD: Hade ni pass med er då när ni kom hit?

KNM: Ja, vi hade, men jag har bara kortet. Jag har inte den.

AL: Men det här passet är senare.

LD: Är det senare?

AL: Ja. För då är du en och sextiosex lång och du ser lite äldre ut på fotot.

LD: Ja, jaha.

AL: Men dom ser ju ungefär...

RD: Är det Liisas?

AL: Mm.

KNM: Jaså så du fick, var tog du det, varför tog du?

RL: Varför har du inte visat mig det?

LD: (Skratt)

RD: Jag har aldrig sett det förut.

KNM: Ja men det var inte pass ifrån Finland?

AL: Jo.

KNM: Jaså.

AL: Men det är nog utfärdat 53.(1953) 58? (1958) 53 är det utfärdat ja. Så det måste du ha fått sen. Eller skickats till dig. "Landsfiskalen i Harplinge distrikt" står det här, stämpel, uppehållstillstånd i Sverige. Så det var väl säkert för att du...

KNM: Jaha, det var därför.

LD: Ja.

KNM: Ok, det var det ju säkert. Ja, för när dom, eh, skulle skickas hem.

RD: Får se, har aldrig sett det.

KNM: När dom barn som inte reste hem när det var bestämt vid den och den tiden, då fick dom åka själva och det kostade 85 kr.

AL: Mm.

KNM: Ja, står här ja.

AL: Ja, det har du papper på där ja.

KNM: Mm.

AL: Ja.

KNM: 85 kr kostade det.

AL: Om man inte skickade...?

KNM: Om man skulle åka själv. Och där kommer ingen som följer med. Och det var ingen som följde med när barnen åkte över heller, utan det var direkt till Helsingfors. Och så fick ju föräldrarna...

LD: Jaså.

AL: (Skratt) Han ville ju så gärna. (Rikard ville se på passet)

KNM: Så jag har ju viktigt meddelande och såna papper här.

AL: Ja. Jag fick ju några förra gången som jag kopierade, ja.

KNM: Ok.

AL: Jag tror det var den buntan, de kopierade åt mig då.

KNM: Ja det var det nog.

AL: Men då ska vi se, er familj i Finland, ni var två syskon, men ni hade en storasyster också?

LD: En storasyster ja.

KNM: Ja, och så har vi en lillasyster.

LD: Soile, Anneli.

AL: Hur, vad hette storasystern?

LD: Soile.

KNM: Soile. S, o, i, l, e.

AL: Solie, stavas det så?

LD: Ja.

AL: S, o, l, i, e?

LD: S, o, i, l, e.

AL: Mm. Och lillasyster?

LD: Arja.

KNM: Det var ju finsk betoning det där hörde jag. R, rullande r.

AL: Som det låter där? Och dom var kvar i Finland?

LD: Ja, dom var kvar.

KNM: Och vi träffade ju inte lillasyster, det är 60 år sen.

LD: 61.

KNM: 60 år sen.

LD: 2004.

KNM: Ja, då var det 60 år sen.

AL: Ja.

KNM: Och det är foto där.

LD: Men vi hade ju en lillebror, som dog.

KNM: Där sitter vi alla fyra, och så hade ju vi en broder som var förstfödde, han blev bara tre månader. Så det var en.

AL: Mm.

KNM: Så mamma fick ju fem barn, på det viset.

AL: Ja. Varför blev det ni som fick åka till Sverige tror du?

KNM: Nej, nej...

LD: Jag skulle tänka mig att mamma var så pass dålig så att...

KNM: Ja, så pappa orkade inte ta hem oss.

AL: Nej, men varför just ni två fick åka?

LD: Men jag vet att mormor fick ta hand om mig mycket.

AL: Mm.

RD: För Liisa är född efter kriget.

AL: Ja...

KNM: Ja hon är född 42. (1942)

RD: Nej.

KNM: Jo, Arja.

LD: Vem?

KNM: Arja.

RD: Du är ju född, du är ju född...

KNM: Jag är född 39 och hon är född 42. (1939, 1942)

LD: Arja är född den nittonde i elfte 42. (1942)

KNM: Ja, jag har rätt.

AL: Ja.

RD: Men då var det väl inte krig i Finland?

AL: Jo.

KNM: Jo, det var det ju.

AL: Absolut.

RD: Var det ryssarna som gjorde det?

KNM: Ja, det var det.

AL: Mm.

KNM: Kriget slutade inte förrän 45. (1945)

RD: Ja, men de var inte med hela tiden i kriget?

AL: Jo, det var på olika sätt.

RD: Det gick väl fram och tillbaka.

KNM: Ja, det var ju efterkriget och vad kallas det?

AL: Återtågskriget?

KNM: Återtåg, ja just det.

AL: Mm, då passade dom på att förstöra allt dom kunde.

KNM: Ja. Men...

LD: Vår lillebror han var född den tolfte i tredje 33. (1933) Och död den tjugoåttende i sjätte 33. (1933)

AL: Mm.

LM: Jaså.

KNM: Ja.

LM: Dom hitta aldrig hansa grav när vi gick och leta efter den?

KNM: Nej, vi tittade ju efter vår, då när vi var i tjugooårsåldern så sa dom att, träffade vi någon där som sa att han ligger begravd ja, någonstans i en annan grav.

AL: Mm. Ja, ja.

KNM: Och sen, fosterföräldrarna dom fick ju det hära med medaljen.

LD: Den har jag med.

AL: Mm. Som ett tack.

KNM: Ja, och detta här också, den.

AL: Mm, just det.

RD: Så har inte du?

KNM: Har du inte den?

LD: Nej.

KNM: Nehej.

AL: Nej, för man fick ju dom tillsammans. Det är ju samma bild där med medaljen.

KNM: Ja just det.

LD: Jag har inte den.

KNM: Nehej.

AL: Så då kan man säga, för att min nästa fråga är vad ni har för upplevelser av kriget. Men eftersom ni var så små så är det ju jättesvårt. Men du har ju som sagt skyddsrummet, det är ju egentligen, det kan man ju säga är både ditt första minne och ditt minne av kriget, så att.

KNM: Men vad, vad var orsaken, jag vet när jag skulle åka ensam tåg, jag skulle åka ensam hit och dit. Det var, det var min fasa, åka ensam.

AL: Ja.

KNM: Så det var väl någonting latent inne i, i kroppen att ja.

AL: Ja, en oro?

KNM: Oro ja, skulle jag tänka mig.

AL: Mm. Många, många berättar för mig om deras rädsla för flygplan.

LD: Ja.

AL: Även i Sverige sen.

KNM: Jaha.

AL: Att det är något som sitter i, att man gick till skyddsrummet eller gömde sig i skogen och sådär.

LD: Men jag vet att Axel han rullade ner.

KNM: Ja, det gjorde dom hemma med.

LD: Ja, för det var vi, jag kommer inte ihåg riktigt.

KNM: Ja det var väl...

LD: Det var väl nånting de var...

KNM: Ja, men det var väl tyskarna som åkte över?

LD: Var det tyskarna?

KNM: Och de åkte ju över.

LM: Ja, vi hade med mörkläggning hemma.

KNM: Ja. Det hade dom, det var säkert när tyskarna krigade i Norge.

LM: Ja, flygmaskinerna surrade i luften.

AL: Så att dom mörklade även här i Rävinge då?

KNM: Ja.

LD: Ja.

KNM: Det gjorde dom. Det kommer jag ihåg.

AL: Mm. Och då sa ni, ni åkte först tåg till Åbo trodde du?

LD: Ja, sen båten över.

AL: Och sen båt till Stockholm.

LD: Och sen var det tåg till Halmstad, Getinge.

AL: Ja.

LD: Rävinge.

AL: Rävinge station?

LD: Rävinge station.

KNM: Nej, Brännarps station.

AL: Brännarp.

KNM: Inte Rävinge.

AL: Brännarps station, jajamän. Ja, det önskar jag hade funnits kvar för då hade jag haft nära hem.

KNM: Ja, det hade du.

LD: Har du bott i Rävinge?

AL: I, nej, Rosenberg. Men det är jättenära. Jag tror faktiskt till och med Rosenberg, att dom hade en egen liten, man kunde hoppa på tåget, har nån berättat. Men det är ju jättelänge sen.

LD: Jaså.

KNM: Mhm.

AL: Precis där åkrarna tar slut, så är ju järnvägen där.

KNM: Ja just det.

LD: Stannade tåget då, där?

AL: Ja, det är vad jag har hört. Jag vågar inte sätta några pengar på det.

KNM: Men du är bosatt i, dina föräldrar bodde i Halmstad eller? Gjorde dom inte det?

AL: Ja, jag är från Halmstad ursprungligen.

KNM: Ja, just det. Ursprungligen ja, det var det jag tänkte.

AL: Japp. Och ni reste tillsammans, ska vi se.

LD: Ja.

KNM: Det var 20 barn som steg av i Brännarp.

AL: 20 stycken?

KNM: Mm.

AL: Det är många för en sån liten...

KNM: Mm, för det vet jag för jag har pratat med en tant som, och det är väl jag gjorde det för det är väl för fyra, fem år sedan. Och, och då så sa hon, för jag åkte dit och pratade med henne och hörde hur det var.

AL: Mm.

KNM: Och då sa hon att det var 20 barn som steg av i Brännarp och där, och det var ju inte avsett att den skulle ha det utan dom ryckte hit och dit i barnen. "Den vill jag ha", "den är så liten och söt där", ja så var det.

AL: Mm, ja. Men ni visste vart ni skulle, eller?

KNM: Nej.

AL: Nej.

LD: Nej, vi visste inte det.

AL: Ni blev också valda av era fosterföräldrar.

KNM: Ja.

AL: Ja, men det är inget ni har minne av själva?

KNM: Nej, inte alls.

LD: Jag har tänkt många gånger att dom inte tog kort eller nånting.

AL: Mm.

LD: Hur många barn som kom, så där.

RD: Man hade inte kamera så vanligt på den tiden.

AL: Nej.

LD: Min Axel han kom ju och hämtade oss.

AL: Mm.

LD: Och såg till så att barnen kom i närheten, syskon kom ihop och så.

AL: Ja, så han hämtade er båda två?

LD: Ja.

AL: Ja. Ska vi se, ska vi se.

LD: Här är Axel där han fick det här brevet.

AL: Ja.

LD: Till att återkomma, till Finland.

Slut på inspelning.

Inspelning 2

KNM: Jo, det var ju Ann-Marie Hermelin.

AL: Mm.

KNM: Hjälpkommittén, Röda korset.

AL: Ja.

KNM: Det var tack vare henne att vi kom.

AL: Träffade ni henne nån gång?

KNM: Nej.

AL: Nej.

KNM: Vi har sett hennes gravsten nere i Eldsberga.

AL: Mm.

LD: Men vår storasyster var hos henne.

AL: Ja, i Eldsberga?

LD: Ett tag i Eldsberga.

AL: Ok, mm.

LM: Men Dan-Öjvind har ju väldigt mycket uppgifter.

AL: Mm.

LM: Har du pratat med honom, eller?

AL: Ja, det har vi. Haft kontakt.

KNM: Det var han som började med det hela. Och engagerade sig och var väldigt ja...

LD: Energisk.

KNM: ...energisk, kan man säg.

AL: Ja, föreningen Norden.

KNM: Mm.

LM: Och sen har där ju vart i Harplinge, där hade dom en, två som kom från Finland, stort arrangemang ett tag.

AL: Mm. Just det.

LM: Och det är ju Dan-Öjvind.

KNM: Ja, det är det.

AL: Där har jag haft kontakt med Risto, Risto Mononen.

LM: Ja, just det.

KNM: Just det ja.

AL: Vi har hörts på telefon från Finland.

KNM: Ja.

LM: Han är i Harplinge nån gång då och då.

AL: Mm. Ja, jag missade honom sist.

KNM: Men det är ju bra att det...

LM: Lars och han var goda vänner, de gick i skolan ihop.

AL: Mm?

KNM: Men det är ju bra på ett vis att det uppdagas det här att det verkligen har hänt.

LD: Har vi fått ifrån Finland.

AL: Var det, det som var ditt födelsebevis?

LD: Ja, baksidan med, Kaarinas.

AL: Jaha, har ni översatt det? Vet ni vad det står?

LD: Nej.

KNM: Nej.

AL: Det kan vi göra sen. Vi kan översätta det.

KNM: Jaha.

LD: Jaha.

AL: Litegrann.

LD: Nej, i och med jag och Kaarina var i...

KNM: Ja, vi var ju i Finland med respektive, och då...

LD: Nej, det var innan.

KNM: Ja, men så fick vi ju...

LD: Dom var la inte med? Det var ju du och jag som var där 61. (1961)

LM: Ja men detta pappret det var när ni...

KNM: Detta pappret är därifrån.

LD: Är det de?

KNM: Ja.

LM: Ja.

KNM: Det är det, det är tillsammans med, för vi var ju där på kommunens.

LD: Församlingshemmet.

AL Mm.

KNM: Ja. Församlingshemmet. Där är Liisa.

LD: Och så, den dan var en svensk flicka. Hon kunde svenska, det var bara ren tillfällighet.

AL: Ja, ja.

KNM: Vi hade ju tur.

LD: Fantastiskt.

AL: Ja, för det är nog inte många som har sina födelsebevis.

LD: Nej.

KNM: Nej.

AL: Kvar, det tror jag inte.

KNM: Ja, jag har mitt också.

AL: Mm.

LD: Ska tala om för dig, vi går och läser i församlingshemmet en gång i månaden.

AL: Mm.

LD: En gång ja, så sa en dam, ”ta med era födelsebevis”.

AL: Mm.

LD: Så får vi se, för dom var ju fina, så. Och där var la ingen som hade tänkt sig att jag kommer med ett papper. (Skratt)

AL: Nej, det är klart.

LD: Inte därifrån, från Finland, nej.

AL: Ja, jag ska ta fram min telefon sen så ska vi kunna översätta vissa ord.

KNM: Jaha. Där står det väl likadant, jag har en...

LD: Jag har kopierat av det.

KNM: Jaså det har du.

LD: Jag har kopierat så jag har, så jag har både dig och.

KNM: Ja, det har du.

AL: Mm. Ska vi se, ska vi se. Sen är det lite frågor om resan hit och sådär, men det är svårt när man inte minns nånting. Men det är ju intressant det ni berättar om stationen här och hur valde er och sådär.

KNM: Mm.

AL: Och ni kom till fosterfamilj, men Kaarina, du blev adopterad?

KNM: Ja, efter, ja, hur många år? Var när jag gick i första klass, sju år.

LD: Men det var la i samma veva som det pappret kom då? Som pappa ville ha hem.

KNM: Det var det säkert.

LD: Ja. Adoptiv.

AL: Och då hade din pappa godkänt den adoptionen.

KNM: Mm.

LD: Augusti 46, står det. (1946)

KNM: 46? (1946)

AL: Mm.

KNM: Ja, det var ju...

AL: Samma dag, och du var sju år.

KNM: Ja.

AL: Och då hade er mamma dött, innan dess?

KNM: Ja, hon dog, ja hon dog 46. (1946) 46 har jag för mig, ja.

LD: Tyyne 46 ja. (1946)

KNM: Ja, hon dog 46. (1946)

AL: Mm. Ja.

LD: Jag har lite släktforskning här.

AL: Ok.

KNM: Ja, det är tack vare vår kusin ifrån Jönköping, Annika heter hon.

LD: Hon översatte, jag fick det utav pappa.

AL: Mm.

LD: Och så översatte hon det, vissa grejer för mig.

AL: Ja, ja.

LD: Sen har jag liksom skrivit om.

AL: Mm.

LD: På svenska.

AL: Ja, det underlättar.

LD: Ja, det är det.

AL: Minns, Liisa minns du första tiden i Sverige? Hur var det när du kom hit?

LD: Ja, dom hade scharlakansfeber...

AL: Mhm.

LD: ...hemma, så jag var hon någon annan. Gerda och Johan i Ljungberget, fick jag vara där ett tag.

AL: Ok, mm. Var det andra barn i familjen där?

LD: Nej.

AL: Du var enda barnet?

LD: Enda, barnet, ja.

AL: Mm.

LD: Till dom blev friska.

AL: Tog det lång tid?

LD: Nej, det har jag ingen aning om.

AL: Nej.

KNM: Ja, förresten jag minns jag var där, hon ritade så väldigt bra Gerda, ritade ja, djur och ja.

LD: Ja, det var väl hon.

KNM: Ja, jag kommer särskilt ihåg hon var så duktig.

LD: Hon bakade fina spettekakor.

AL: Jaha.

LD: Hon var specialist på det.

AL: Ja, ja. Men din fosterfamilj då, Axel och?

LD: Anna.

AL: Och vad hette dom i efternamn?

LD: Bengtsson.

KNM: Bengtsson.

AL: Bengtsson där ja. Hade dom fler barn?

LD: Nej. En dotter.

AL: Ja.

LD: Ingrid heter hon. Hon bor i Steninge förresten, är gift med Colliander om du vet?

AL: Nej.

KNM: Bo Colliander, Ingrid utbildade sig till lärarinna och Bo han var inom, ja vad heter det?

AL: Var hon äldre eller yngre än dig?

LD: Ja, hon var äldre än jag.

AL: Hur många år?

LD: Vad ska jag säga, sju.

AL: Sju år äldre?

LD: Sju år äldre.

AL: Ja.

KNM: Ja, det kan du räkna efter, hur gammal, vad fyllde hon år. Hon fyllde ju i februari.

LD: Ja.

KNM: 86, 87 år.

AL: Ja. Fick ni bra kontakt.

LD: Jaha.

AL: Mm. För det måste ju känts för dig, som du sa att du skulle ju ta hand om Kaarina och så kom ni till olika familjer.

LD: Ja. Men jag har haft det bra.

AL: Mm, ja.

KNM: Ja vi har hade tur det får man ju säga. Att det blivit bra.

AL: Men tanke på vilken familj ni kom till eller hur?

KNM: Mm.

LD: Man lekte ju mycket med djur.

AL: Ja?

LD: Ja.

AL: Var det lantbruk där du...?

LD: Lantbruk ja.

AL: Mm.

LD: Jajamän.

AL: Vad kunde det vara för djur?

KNM: Kalvarna. (Skratt)

LD: Kalvarna ja. Det kanske jag berättade sist?

AL: Nej, det vet jag inte.

LD: Ja, vi hade ju mycket berg med stenar och buskar och så där.

AL: Mm.

LD: Gick jag ju dit upp och lekte med kalvarna.

AL: Jaha.

LD: Lekte gömme, och dom tyckte det var så roligt.

AL: Jaha.

LD: Ja, jag kan se dom. Mamma ropade alltid "det är mat", och så vid staketet där i laggården stod dom allihop och gapade, skrek.

KNM: Och väntade på dig...

LD: Dom väntade på att jag skulle komma tillbaka och leka. Det är fantastiskt, jag kan se det än.

KNM: Ja.

LD: Sånt där minne som sitter kvar.

KNM: Ja visst.

AL: Ja, så klart.

LD: Ja, och katter och... Katten, när det var vinter, vi hade ju liksom en backe ner åt vägen till.

AL: Mm.

LD: Stora vägen gick ju där nere. Och så körde man ju spark där, och katten ville sitta på sparken.

AL: Jaha.

LD: Och stötte man då på en sten eller nånting så ramlade han ju av. (Skratt) Men han hoppade ju på igen, för han ville åka.

AL: Ja.

LD: Så kontakt hade jag med djur.

AL: Ja. (Skratt) Det är ju fantastiskt.

LD: Ja.

AL: Hade ni också djur och lantbruk?

KNM: Ja, det var väl mjölkkor och kalvar och hästar. Och höns och kalkoner och grisar.

AL: Kalkoner?

KNM: Ja. Och grisar och katter, ja. Vi hade två katter inne.

AL: Tyckte du lika mycket om djur?

KNM: Oh, jag tyckte om djuren. Var mycket i laggården.

AL: Även gässen?

KNM: Jaha då. Sen när vi, hade träffat Lennart då, han kom med bilen och sådär, gäss, då hade, dom har ju, gässen dom hade ju plockat väck nummerskylten på bilen. (Skratt)

LM: Nej, det var ju så att man hade lösa bokstäver ju.

AL: Jaha, så dom hade plockat väck dom.

KNM: Dom gässen tyckte inte om att jag... (Skratt)

AL: Det var konkurrens där.

KNM: Ja, det var det ja. Och sen kunde man, var det en, vi kläckte ju, jo, gåsmamman dog. Och så ja, vi hade ju kläckt äggen då, hade hon gjort ju och sen dog hon. Och då fick jag ju vara gåsmamma.

AL: Mm.

KNM: Så jag fick passa dessa här, dom följde mig som en hund. De här, de var väl tio, tolv gäss.

AL: Mm.

KNM: Och det har jag kort på också, hur fint dom följde mig. Och jag kunde ju ligga där på gräsmattan och alla gässen var runtomkring mig.

LD: Jaha.

AL: Det kortet vill jag se.

KNM: Ja, jag har det i, det har jag nog i byrån där uppe. Det har jag inte klistrat in än.

AL: Nej.

KNM: Nej.

AL: Nej, det är fint. Jag hade en gås nämligen förra året.

KNM: Jaha.

AL: Också för att föräldrarna dom hackade ihjäl syskonen så vi fick ta hand om honom när han var en eller två dagar gammal.

KNM: Ja, just det.

AL: Sen hade vi honom tills han var åtta månader eller någonting. Han blev så här stor. (Visar med handen en dryg meter över marken)

KNM: Ja. (Skratt)

AL: Men till slut blev han elak.

KNM: Ja.

AL: Faktiskt, jag tror han var för ensam helt enkelt.

KNM: Mm.

AL: Men han var vakthund alltså.

KNM: Och det är ju flockdjur.

AL: Ja.

KNM: Och dom skriker där det är nån som är på, och varnar.

AL: Jajamän. Och han kunde bitas med.

KNM: Mm. Och så hade vi kalkoner också.

AL: Ja.

KNM: Och ja, olika djur. Jo, det var så mycket verksamhet på gården så det. Vi hade...

LD: Det kommer jag ihåg, den här gåsen. Vad heter den gården där man kör till Brännarp?

KNM: Kullagård?

LD: Kullagård.

KNM: Ja.

LD: Var det, det?

KNM: Vad hände?

LD: Nej, men en lång gås sprang ju efter, man var ju livsförskräckt för dom.

AL: Ja. (Skratt)

KNM: (Skratt)

AL: Ja, dom kan ju...

KNM: Ja, men man hade ju gäss lösa på gården.

AL: Mm, ja dom är ju som vakthundar.

KNM: Visst är de.

AL: Fick ni hjälpa till mycket hemma på gårdarna?

KNM: Nej, inte förrän, efter konfirmationen.

AL: Ja.

KNM: Då sa, vet ja mamma och pappa sa, "nu har ni lekt ifrån er, så nu, nu är ni 14 år så då får ni börja att hjälpa till".

AL: Ja, vad kunde det vara för sysslor då?

KNM: Jaha, det var ju skörden och...

LD: ...djur och skörd och mjölka.

KNM: Vi höll på att hacka vete och plocka potatis, allt som ingår inom jordbruk.

AL: Ja.

LD: När korna var ute så var dom ju pelade, ner.

AL: Mm.

KNM: Ja, det hade ni ja.

LD: Och så mjölkade man ju för hand.

AL: Ja.

LD: Och den första mjölkningen jag gjorde med pall och spann och ko, kon andas ju, så den stötte ju ner mig baklänges.

AL: Jaha.

LD: Så jag ramlade baklänges med spann och mjölk och kon stod och tittade på mig och undrade vad det var för mjölkerska. (Skratt)

AL: (Skratt) Ja.

KNM: Jo pappa hade ju en, en tjur som var, det var inom...

LD: Den var man rädd för.

KNM: ...för bygden, att dom kom med kor eller kviga.

AL: Ja.

KNM: Och, ja denna tjur var jättestor.

LD: Ja.

KNM: Och så passade den på alltid när mamma och pappa var borta. Och Liisa var ju hemma hos Arne och mig och vi, och rätt var så tittade vi ut och då var den här bamsetjuren lös. Och stångade på stuprännan. Och vi sa vi måste ha väck den. Så att Axel och Anna hade, det var ju alldeles intill ju.

AL: Mm.

KNM: Dom hade sin mark där var ju, dom här korna var tjudrade då ju. Så sa det, vi leder bort tjuren dit. Och det gick ju bra, han följde med. För han såg ju korna där borta, så det gick ju bra. Så slog vi ner pelen för, med tjuren först, och sen flyttade vi kon.

AL: Ja.

KNM: Så vi var ju förståndiga.

AL: Ja. Absolut. (Skratt)

KNM: (Skratt)

AL: Så ni lurade honom.

KNM: Ja, vi lurade honom.

LD: Jag kommer ihåg, vi sprang ju som galningar in, för tjuren var ju lös, en gång.

KNM: Javisst, två gånger har vi haft lös han. Passade på då. Jo det var ju en föreningstjur som...

AL: Ja.

KNM: Ja, det är såna minnen, ja det är la många minnen men just nu kommer jag inte ihåg allt.

AL: Nej.

LD: Nej, men vi hade la trevligt.

AL: Men i Finland, hade ni liknande levnads, alltså var, det var inte lantbrukare ni kom ifrån? Alltså familjen?

LD: I Finland?

AL: Ja.

LD: Nej. Pappa körde ju järnvägsräls.

AL: Ja.

KNM: Och han flyttade till Koitsanlahti. Det var väl inte så långt ifrån Joutseno.

AL: Nej.

KNM: Och där byggde han ju, ja, det var en lagård och han hade väl...

LD: Koitsanlahti det är långt ifrån.

KNM: Jaså, jaja.

AL: Men det var efter ni flyttat?

LD: Ja.

KNM: Ja. För när vi var i tjugooårsåldern så var vi hos honom och det var ju i Koitsanlahti.

AL: Men så jag tänker, när ni kom hit så var det här en ny miljö för er.

LD: Ja, men då var vi ju äldre.

AL: Mm.

KNM: Ja, visst var de det. Ja.

AL: Var det svårt att hitta vänner i Sverige?

KNM: Nej, det var ju mycket med kalas och fester och sådant i byn. Så att vi barn fick ju vara med.

AL: Mm.

KNM: Och vi lärde ju känna alla i bygdens folk.

AL: Ja.

KNM: Och barnen i skolan var ju bra, där var ingen mobbning.

AL: Nej.

KNM: Och jag kommer ihåg, det var nog när jag gick i andra klass och den ena tjejen hon gick i förste. Och då gick man ju, då var ju, b-klass eller vad det kallas. Första och andra klass gick tillsammans, i samma sal.

AL: Mm.

KNM: Och där var en tjej som sa, "du, det är inte dina riktiga föräldrar".

AL: Jaha.

KNM: "Det vet jag" sa jag.

AL: Ja...

KNM: Det hade dom talat om för längesen att jag, att mina föräldrar är från Finland. Så det var ju verkligen väl.

AL: Ja, ja.

KNM: Annars hade man ju blivit förtvivlad.

AL: Visst. Det hade hon hört då från...

KNM: Ja, det hade hon hört.

AL: Mm. Ja, men ingen mobbing?

KNM: Nej, det var det inte.

AL: Nej. Och som ni sa så skickade ni mycket, mycket brev fram och tillbaka. Har ni något minne av de här breven? Fick ni dom upplästa när ni var små?

LD: Men det har vi ju allihop, dom. (Hänvisar till sparade brev)

AL: Ja.

KNM: Men det, jag kommer inte ihåg att mamma läste dom, det gör jag inte. För att, men hon har bevarat den här packen.

AL: Mm.

KNM: Så att den har jag gått igenom när jag blev vuxen.

AL: Ja.

KNM: Och det är så smärtsamt att läsa dessa brev. Man gråter och man alldeles, man förstår att mamma och pappa älskade oss och ville... Dom var...

LD: Vi hade ju översättare.

AL: Ja.

LD: Som kom.

KNM: Ja det var där ju.

AL: Men det måste vara värdefullt för er att ha dom kvar?

LD: Ja.

KNM: Ja.

AL: Ja.

LD: Det är vad jag har.

KNM: Ni har ju läst dom där, tyckt det var förfärligt också. (Hänvisar till makarna) Ja, man kunde läsa ett par brev och sen var man ju alldeles färdig. Man, ja... Det var jobbigt.

AL: Ja.

KNM: Så man förstår att...

LD: "Tack för brevet som jag har fått, det är så roligt att få brev. Jag sitter om dagarna och väntar när brevet, på breven. Det är en stor glädje att få tyda dem på finska och få veta vad där står." Jag vet att hon hade en svensk soldat, nej finsk soldat som kunde svenska.

AL: Mm.

LD: Som var i närheten så han kunde översätta breven när dom kom, det kommer jag ihåg att jag läste. Ja, där står det "Det är svårt att få breven tydda på svenska men det är bra att det är finska medborgare som kan tyda dem." Det säger hon här.

AL: Det måste ju varit en speciell situation...

LD: "Nu har jag så bra, här är många militärer, ett stort flygfält där sådana militärer som tyder dina brev."

AL: Jaja, mm.

LD: Jag kan inte läsa vad där står, jag ser dåligt.

AL: Ja... För jag tänker när hon väl fick brevet så var hon ju tvungen att gå till någon som kunde översätta det.

KNM: Ja.

LD: Ja, oh ja.

KNM: Och det var ju likadant för våra fosterföräldrar, dom, där var ju en kille, inte så långt ifrån som översatte.

AL: Mm.

LD: "Och när jag vaknar från mina tankar och finner att jag är så långt borta från er, här är ju krig och vi är ju alla så rädda."

AL: Mm.

LD: "Ja, man får vara från hemmet och lämna allt. Alla packar ihop sina grejer och sticker till..." Ja, vad står det, "till landet" jaha. "Jag vet inte vilken dag man får lämna allt, ryssen är här jämt och bombar."

KNM: Ja, dom fick väl inte nånting med sig. Det var ju, det är bara till att fly. Så att det var ju alltså, komma tillbaka till Finland var säkert inte så lätt, i så fall. För att det var ju fattigt, allting.

AL: Mm, ja.

KNM: Mm, ja.

AL: Men ni reste tillbaks tillammans när ni var i 20 års åldern?

LD: Ja.

AL: Hur var det?

KNM: Där är mamma och pappa, men du har en bättre bild än vad jag har.

AL: Jaja. Vad kul, jag tar gärna kort på dom också sen.

KNM: Ja, du har tydligare bild än vad jag har där.

AL: Och ditt skolfoto tycker jag är helt fantastiskt. Du hade ett där från.

KNM: Vilket då menar du?

AL: Det skolfotot där.

KNM: Ja det är första klass, var det väl, jo det var det nog. Eller var det, det?

AL: Ja, dom är båda fina.

KNM: Mitt första skolkort, det har mamma skrivit, 46. (1946)

AL: Mm. Men 1961 åkte ni tillbaks. Hur var det att komma tillbaka?

KNM: Vi hade ju haft kontakt med Soile genom telefon.

AL: Mm.

KNM: Och så skrivit att, ja, att du får möta oss i Helsingfors och så ska vi ha en blomma på hakuppslaget, och dom också. Så vi vet att, ja.

AL: Mm.

KNM: Jo, jag får säga att det är klart att pappa var ju en främling från början då när man träffade honom.

AL: Mm.

KNM: Men sen kände man en viss anknytning, att du tillhör ju oss.

AL: Ja.

KNM: Men han blev jätteglad.

AL: Ja.

KNM: Och kramade om oss och gråt och Soile var lika glad för att träffa oss.

AL: Mm.

KNM: Och så sa han då att "nu ska vi åka upp till Koitsanlahti där jag bor och jag ska ta väl hand om er."

LD: Ja.

KNM: För vi fick gå igenom Soile allting ju.

AL: Ja, just det.

KNM: Så det var ju jobbigt för henne för hon var ju höggravid, hon väntade Eva.

AL: Mm.

KNM: Men hon klarade av ett. Och pappa sa ju då att det syns på er att ni har det bra i Sverige.

LD: Ja.

AL: Mm, ja.

KNM: Men han var ju så, och sen när vi kom vid ryska gränsen, när vi åkte tåg till Koitsanlahti så rullade dom ju ner med mörkläggnings på fönstren. Vi fick inte titta ut, in i Ryssland.

AL: För ni var så nära?

LD: Så nära ryska gränsen.

KNM: Ryska gränsen, ja.

AL: Tänk då gjorde dom det varenda gång.

LD: Ja.

KNM: Ja.

LD: Rikard och jag och barnen har ju vart där många gånger sen.

AL: Mm.

KNM: Ja, vi kunde ju inte åka, för att vi hade ju djuren att sköta.

AL: Ja.

KNM: Så att våra barn har ju inte vart i Finland, jo vår son han är ju, jobbar inom vad heter det, blötfoder för grisar och datorer och sånt, så han har vart i Finland i Åbo.

AL: Mm, vad tänker dom om sitt finska ursprung?

KNM: Det vet jag faktisk inte.

AL: Har dom varit nyfikna på era...?

KNM: Ja då, inte så, nej. Jag har talat om litegranna, jo men Katrin vår yngsta dotter hon sa ändå det att, "det här bör det ju skrivas en bok om, er berättelse."

AL: Mm.

KNM: Jag har ju berättat litegrann, men det är klart man skulle tala om ännu mer.

AL: Mm.

KNM: Men det har inte blivit med det, när vi träffas så är det ju tjo och tjim. (Skratt)

LD: Hans hem, i Koitsanlahti. (Hänvisar till foto)

AL: Jaja.

LD: Rikard och jag var där, vi hade bilen parkerad, så vi hade ju gått och så kameran låg i där framme i bilen. Och vi hade ju gått en promenad så när vi kom tillbaka så kom pappa till och sa att vi fick inte ha kameran där, fick inte för att den ryska gränsen var alldeles i närheten.

AL: Jaha.

LD: Fick inte ta kort.

AL: Nej.

KNM: Men när du och jag åkte dit när vi var i 20 års åldern, så jag satt på tåget och du hade en sån häringa reseradio, en sån där liten. Och du hade den på bordet där i, på tåget. Och det var en herre som sa, "stäng av den där förbannade radion!". Och det fick vi ju göra ju, vi var lydiga. Och sen när vi kom till Helsingfors då så fick du lämna radion.

LD: Radion där.

AL: Jaha.

KNM: Fick inte ha den med in.

AL: Nehej?

LD: Konstigt.

KNM: Ja det tycker man ju.

AL: Ja, där ser man.

KNM: Men det är såna minnen man har.

AL: Ja, det är klart.

LD: Där är vår första resa. Kort där. Där är nog nånting här med.

AL: Mm.

LD: Sen är där... Pappa hade ju lite djur där.

AL: Mm, nu ska jag bara skriva av det, Koitsanlahti.

LD: Dom har la fotograferat i och med att dom har lagt papper där i hembygdsgården.

AL: Jaja.

LD: Det är väl pappas, det är pappas andra fru.

AL: Ja, ja.

LD: Ja, men hon dog ju utav, en tjur, eller en ko som hade stångat henne.

KNM: Det var en ko som stångades så hon dog.

AL: Oj, då.

KNM: Mm. Och hennes man då, vad hette hon nu? Ja det kvittar väl...

LD: Helmi.

KNM: Helmi, hennes man dog i kriget.

AL: Ja. Vad är det här? En biljett?

LD: Ja.

AL: Tågbiljett. Den är välklippt.

LD: Jag klistrar in allting då.

AL: Ja, det tycker jag.

LD: Vi körde sån dära, ralla.

KNM: Dressin.

AL: Ja, det var en häftig bild, den får jag ta med.

LD: Och sen var det ju hansa hus ja.

AL: Mm. Ni var stiliga, resesällskap.

LD: Är vi hemma igen.

AL: Hemma i Halmstad. Men då hoppade ni av vid Halmstad station eller?

KNM: Ja, vi reste från Halmstad.

AL: Ja.

KNM: Ja det var en upplevelse, det var det.

LD: Jaha.

AL: Mm.

KNM: Ja, men när jag kom, åkte, när vi åkte tillbaka till, till Sverige då och kom hem till mamma och pappa, så sa "jaha, hur har det vart då?". Jo, jag sa att "ni är mina föräldrar, jag älskar er". För det hade, dom tyckte...

LD: Emmy, hon, din mamma, hon ville ju inte...

KNM: Nej, dom ville inte att jag skulle åka.

AL: Jaha, dom var rädda...

KNM: Nej, det var kalla handen.

LD: Ja, det kommer jag ihåg, för jag, det var jag som hade ordnat det, att vi skulle iväg.

KNM: Men jag sa "jag kan väl få åka?". Nej. Men sen hade dom ju pratat med några vänner, som bästa vän åt pappa.

AL: Ja.

KNM: Så dom hade väl sagt att "låt henne åka".

AL: Mm.

KNM: Mm, men man kan väl förstå det, att dom var ju rädda att jag skulle tycka bättre om pappa och stanna. Och...

AL: Visst

LD: Ja, dom hade väl den känslan.

KNM: Men så jag tröstade dom när jag kom hem att ni är mina föräldrar och...

AL: Ja, hm, ja det förstår jag.

KNM: Ja.

AL: En oro hos dom klart.

KNM: Ja det var det säkert, det var det säkert. Men det förstod ju inte jag då i den åldern.

AL: Nej, det var klart spännande.

KNM: Ja.

AL: Ja, vad har ni för relation till Halland? Ni har bott i Getinge i nästan hela livet.

KNM: Ja. Ja, hur bra som helst, det, det, många goda vänner och ja.

LD: Det är la bra.

KNM: Ja, jag klagat inte, det är, det är inte nån att man är från Finland, det talas inte om, eller nånting, så att.

AL: Nej.

LD: De är la så vana vid.

AL: Ja. Finns det nån gång ni känner er extra finska?

LD: Vad sa du nu?

AL: Om ni känner er extra finska nån gång?

LD: Det syns här, man har knotorna här.

KNM: Höga kindkotor.

AL: Jaha.

LD: Finska drag.

KNM: Jag är svensk, helt och hållet svensk.

LD: Jag har alltid längtat hem.

AL: Har du alltid längtat hem?

KNM: Ja, Liisa har gjort det, och när vi var i Finland så sa jag då, så sa Liisa "jag tror jag stannar", "nej du", sa jag, "kom med hem".

AL: Hade du velat stanna?

KNM: Liisa har mer...

LD: Ja...

KNM: ...kärlek till Finland än vad jag har.

LD: ...jag har alltid längtat hem.

AL: Har du rest tillbaka flera, många gånger?

LD: Ja.

AL: Mm.

LD: Vi har till och med haft barnen, vi har ju fyra barn och den minsta låg i barnvagn i baksätet.

AL: Ja.

LD: Eller där, inte baksätet utan där.

AL: Ja.

LD: Ja, för vi hade ju en sån där lång bil.

AL: Mm.

LD: Det hade ju inte gått nu.

KNM: Nej, det är ju...

LD: Och så har vi tältat.

AL: Mm.

KNM: Jaha.

LD: Många fina resor.

KNM: Men jag är glad att vi hade, åkte med våra respektive...

LD: Nu 2004, det är här vi har vart. (Visar bilder från resan)

AL: Ja, ja. Och då flög ni?

LD: Då flög vi.

AL: Mm.

LD: Ja, och vi skulle flyga till Helsingfors.

AL: Ja.

LD: Ja, där har vi flygplanet.

AL: Ja, det var inte illa.

KNM: Blue, vad hette den? Blue, ja det kvittar.

LD: Nej, det kommer jag inte ihåg.

KNM: Nånting sånt.

LD: Jo då.

RD: Jo, det är längesen.

AL: Vad hejar ni på då när Sverige och Finland spelar hockey?

KNM: (Skratt)

AL: Tittar du på det?

KNM: Jo, men jag tycker dom är duktiga båda två.

LD: Det var neutralt.

AL: (Skratt) Det var neutralt verkligen.

LD: Jajamän.

KNM: Ja.

AL: Ja. Men du sa det som ditt barn, eller var det barnbarn eller barnen som tyckte du skulle det skulle bli bok av era berättelser?

KNM: Mm, det var våra barn ja.

AL: Mm. Hur viktigt tror du det är att få berätta sin historia?

KNM: Det är det säkerligen, för att dom, det är ju...

LD: Det är la sånt man tänker på när man blir äldre.

AL: Ja.

LD: Att det hade varit roligt om mamma hade talat om vissa saker.

AL: Mm.

KNM: Ja det är nog viktigt att göra för att...

LD: Man har la berättat så, men man glömmer ju såna där saker.

AL: Ja.

KNM: Det är ju blodsband, så dom är ju litegranna finsk.

AL: Ja, absolut.

KNM: Ja.

AL: För jag tänker, nu berättar ju ni delar av er historia.

KNM: Mm.

AL: För att det ska bevaras.

LD: Där är väl ett, tågstationen där vi... (Hänvisar till ett foto)

KNM: Ja, det är det ja, det är i Joutseno.

AL: Där ni åkte ifrån?

KNM: Ja.

AL: Ja, ja.

KNM: Ja.

AL: Undra hur många barn som steg på tåget där, från Finland.

KNM: Ja du, just det.

LD: Den kyrkan var vi inne i.

KNM: För det var ju 70000 barn som kom till Sverige.

AL: Mm.

KNM: Så det var fantastiskt utav svenska och ta hand om alla dessa barn.

LD: Det var ju mycket.

AL: Mm.

LD: Gravar, på kyrkogårdarna. (Hänvisar till foto)

KNM: Ja.

LD: Om vi säger, eller Joutseno ligger här så var det en jätteväg hit bort, pappa bodde här. (Visar på karta)

AL: Ja.

LD: Så är ryska gränsen där.

AL: Mm.

KNM: Ja, Ryssland tog ju halva Karelen. Och det är ingenmansland, så vad skulle dom ha det för? Där är ju inte nått som...

AL: Mm. Har ni släktingar nu i Finland som ni har kontakt med?

LD: Det är dåligt.

KNM: I och med att Soile dog.

LD: Ja, och dom kan inte svenska.

AL: Ja, då är det svårt.

LD: Men jag tänkte Arjas dotter kan ju svenska. Men att man skickar kort och julkort sådär.

AL: Mm.

LD: Dom svarar inte tillbaka.

KNM: Inte nu längre.

LD: Nej.

AL: Nej.

KNM: Nej.

AL: Mm, om vi ska ta och kika på lite utav materialet så ska jag fotografera lite och sen ska jag fotografera er tänkte jag.

KNM: Säger du det.

AL: Ja, det säger jag. (Skratt) Det säger jag.

LD: Det tycker inte jag. (Skratt)

Slut på inspelning.

Inspelning 3

KNM: "Jaså du har bil", och så hade Lennart moped. (Skratt) Det har, våra barn har sagt, "har du vart så barnslig". Men jag sa, han verkar till att vara mer vuxen än till sin ålder, för han var bara 16 år ju.

AL: Så du körde bil och du körde moppe dit när ni träffades?

LM: Ja.

KNM: Och det har vi ju talat om för barnen och dom skrattar.

Slut på inspelning.

Inspelning 4

LD: Jag kände ju inte det förrän på danssteget.

AL: Jaha.

LD: Och jag skämdes, så jag cyklade hem.

AL: Nä. Men då hade ni dansat ihop innan?

LD: Ja.

AL: Eftersom du visste.

LD: Vi hade dansat ihop, ja. Men det var danssteget som inte var lika.

AL: Ja, ja.

KNM: Det var det enda du kände. (Skratt)

LD: Annars skulle jag ta slipsen, de var så lika varandra så det gick inte att skilja på dom.

LM: Ska du ha det skrivet på tillbaka?

AL: Ja.

KNM: Jaså.

AL: Jag tänkte vi skulle gå igenom det.

LM: Titta på baksidan.

AL: Men vad sa du, medborgarskolan, var det i Halmstad då?

LD: Nej, medborgarhuset i Getinge.

AL: I Getinge.

KNM: Har du skrivit ditt då?

AL: Jag tänkte vi skulle gå igenom det lite.

Slut på inspelning.